

In Enschede wordt aan het eind van de koopzondag door de kerken met regelmaat een vesper aangeboden. De vespers richten zich uitdrukkelijk op het winkel- en uitgaanspubliek. Ze vinden plaats in het hart van de stad, op de Oude Markt, afwisselend in de katholieke Jacobuskerk en de protestantse Grote Kerk.

# Vespers op koopzondagen

## Jaco Zuurmond

Ds. J.D. Zuurmond is predikant van de Protestantse Gemeente Enschede. Binnen het predikantenteam is hij met name verantwoordelijk voor het diaconaal predikantschap

De Protestantse Gemeente Enschede vond zichzelf drie jaren geleden in de missie 'geloven in Enschede'. Een bewust meerduidige formulering, die echter in alle betekenissen vertelt van contextualiteit. Kerk is niet los te koop en geen doel in zichzelf, zo beseffen we. We willen met onze kwaliteiten méédoen in het samenleven van onze stad.

Eén van de activiteiten die recent uit deze missie zijn opgebloeid, zijn (oecumenische) vespers tijdens koopzondagen. Met name wanneer de Enschedese koopzondagen samenvallen met grootschalige stadsevenementen proberen we als kerk in deze vespers ons eigen steentje bij te dragen aan het stedelijk samenleven. Zo vonden op weg naar Sinterklaas en Kerst vespers plaats

tijdens de Adventszondagen, die alle vier koopzondag waren. We waren aanwezig tijdens het 'Pink Event', waar heel Enschede roze kleurde. We zijn aanwezig bij de zgn. 'Proefteet', waar de lokale horeca op uitbundige wijze zijn lekkernijen presenteert.

**Meedoen met de stad** Er is een tijd geweest dat we als kerk anders met de koopzondagen omgingen. Onze houding was er vooral een van kritiek. Geen goed idee, dat doordraaien van de economie ook op zondag, zo vonden we. Mens en stad moeten van ophouden weten.

Kritisch zijn we ook nu nog. De vragen die we vijftien jaar geleden stelden gelden nog steeds en zijn vaak alleen maar terecht gebleken. Tegelijk constateren we dat de binnenstad

We doen dus mee aan de koopzondagen

wel leeft op dergelijke momenten en op zo'n zondagmiddag ineens een belangrijke plaats van ontmoeting is. En dat is ook van waarde. Een waarde die aansluit bij onze missie.

'Geloven in Enschede' betekent dat we ook geloven in de sociale activiteiten van de stad. En in plaats van op zondagmorgen in onze wijkkerken veilig kritisch te gaan zitten zijn naar de boze buitenwereld, kiezen we er nu voor om midden in de binnenstad ons actief in het feestgedruis te engageren. We doen dus mee aan de koopzondagen. Maar op onze eigen wijze. Met onze eigen kwaliteiten.

Midden in het feestgedruis, als aanvulling daarop en niet als verzet tegen, werken we met zorg aan rust, stilte, bezinning, bezieling, troost, bemoediging, schoonheid. Voorafgaand aan de vespers lopen we rond en delen we aan het winkelpubliek onze folders uit: Vesper om 16.30 uur. Een half uur voor sluitingstijd van de winkels. Een half uurtje rust aan het eind van een drukke dag. Voor menigeen een verrassend en aangenaam aanbod.

**Zoeken naar éénvoud** 'De stad' is het doel, en dat betekent dat we ons voor hebben genomen dat zo veel mogelijk mensen, óók zonder kerkelijke ervaring, de vieringen mee kunnen maken. De vieringen zijn derhalve bijzonder éénvoudig van opzet. De gebruikte liturgie kent een toegankelijke route die ook voor niet liturgisch geschoolden goed te volgen is: van 'binnen komen' gaan we naar 'binnen zijn', vervolgens proberen we 'buiten en binnen' meditatief te verbinden, en tenslotte gaan we weer 'van binnen naar



buiten'. De liederen die gezongen worden zijn weliswaar niet allemaal bekend - noch voor incidentele bezoekers, noch voor kerkelijke routiniers - maar je zingt ze zo mee, en de tekst is altijd voor iedereen begrijpelijk. Na de schriftlezing klinkt een orgel improvisatie, en daarna een uiterst kort en goed te volgen 'enkel woord'. En verder is er veel stilte waarin de bezoeker zich het gehoorde op eigen wijze eigen kan maken.

Nu is het vaak behoorlijk ingewikkeld om goede éénvoud te bereiken. Dat geldt zeker ook voor de vespers. Want hoe verbind je het doel van toegankelijkheid nu concreet met de traditie waarin je staat, met de eeuwenoude traditie van de vespers, met de traditie van kerkzang en kerkmuziek, met de traditie van schriftlezing en gebed? In de praktijk van de voorbereiding leveren de kleinste keuzes vaak uitvoerige gesprekken op. Bij elke beslissing moeten we terug naar de kernvragen: wat willen we eigenlijk communiceren, en hoe communiceren we dat dan

De vieringen  
zijn  
bijzonder  
éénvoudig  
van opzet



optimaal? Maar dat zijn geen verkeerde vragen, en de lange voorbereidende gesprekken zijn dus bepaald niet de slechtste gesprekken. Het is elke keer weer een uiterst stimulerende leerweg. Het confronteert je enerzijds met je afhankelijkheid van je eigen jargon, die vast en zeker vaak een vorm van taalarmoede is. Maar samen vinden we soms ook prachtige oplossingen, die dan het geheim van oudsher op nieuwe wijze communiceren.

### Criteria voor éénvoud

Toegankelijke communicatie is, zoals al aangegeven, één criterium. Bij elk detail van de vesper vragen we ons af of dit verstaanbaar is voor de toevallige bezoeker die misschien wel per ingeving, volbeladen met winkeltassen, besluit de vesper te bezoeken. Jargon is uit den boze. In liederen, lezingen en gebeden spreken en zingen we *Algemeen Beschaafd Nederlands*. En telkens weer stellen we ons de vraag: is wat we zeggen of doen echt niet onnodig ingewikkeld of cryptisch?

Daarnaast hebben we als kostbaar tweede criterium: kwaliteit. Éénvoud is wat anders dan prutswerk. Ook kwaliteit is een belangrijke vorm van communicatie. Dus zorgen we voor goede muzikale begeleiding, een spannende orgel improvisatie, mooie solozang, folders waar je trots op kunt

zijn, prachtige liturgieën, maar ook even prachtige boeketten die de kerk versieren. In de geboden kwaliteit communiceren we respect. Voor onze lieve-Heer allereerst, maar evenzeer voor de mensen, voor de bezoeker, voor de stad. De tweede vraag die we ons telkens weer stellen is dus: bieden we écht het beste wat we hebben?

Oprechtheid is misschien het verbindende derde criterium. Het gaat in de vespers *nóóit* om onszelf – laat staan om het vol krijgen van de kerk. Het gaat allereerst om aandacht voor het aloude woord van Gods aanwezigheid en liefde. Iets scherper gezegd: Het gaat om ‘ontmoeting met God’. Tegelijk zijn we vol aandacht voor de stad, en wel de stad op dát bijzondere moment (tijdens *Pink Event*, tijdens de *Profeet* etc.). Want dát is de plaats van die ‘ontmoeting met God’. De derde vraag die we ons steeds weer stellen is dus: zijn we écht eerlijk zowel ‘richting God’ als richting stad, als richting onszelf. Een even spannende als onontkoombare opgave voor een kerk die zegt te ‘geloven in Enschede’.

**Reacties uit de stad** Het aardige is dat ‘de stad’ het kerkelijke initiatief weet te waarderen. Soms komt zomaar een wethouder langs. De lokale journalistiek toont van harte interesse en begrijpt onze bedoelingen. ‘Postmodern’, zo kwalificeerde één van de interviewende journalisten onze opzet, en daar zit zeker wat in. ‘Hier klinkt voor iedereen een woord’, zo plegen we sindsdien in het welkom te zeggen. En dat menen we ook.

Ook winkeliers doen mee. Tijdens de adventswerken hing de binnenstadsmiddenstand met graagte

## Jargon is uit den boze

onze mooie posters op in hun winkels. En toen we dit voorjaar aanklopten bij de organisatie van het *Pink Event* was de reactie: 'Wat mooi, we hadden behoefte aan een meer bezinnende afsluiting van ons festijn, maar we wisten niet hóe. En nu melden de kerken zich zomaar zelf. De organisatie van het *Pink Event* heeft de vesper dan ook met graagte in haar eigen programma opgenomen.

Voor de bezoekers zijn enthousiast. Een kleine helft van de bezoekers behoort tot de reguliere kerkbezoekers uit de Enschedese kerken. Maar de andere helft komt specifiek voor deze vespers, regelmatig zelfs voorzien van boodschappentas of kar. Om allemaal samen na een half uur anders naar buiten te gaan dan we naar binnen waren gekomen. Er heeft een woord geklonken, daarbinnen. Voor iedereen een woord. Samen hebben we er ruimte voor gemaakt. We hebben het toegelaten, ieder op eigen wijze. En nu nemen we het mee naar huis – weer ieder op eigen wijze. We bouwen geen instituut, tijdens deze vespers. Maar misschien wel een beetje 'stad'. Een stad waarin we geloven. ■



### 'Er niet alleen voor staan'

*Thema van de vesper tijdens het homofestival Pink Event was 'Er niet alleen voor staan'. Centraal stond de lezing van Genesis 2. De voorbereidingsgroep maakte zelf een bewerking van het bijbelgedeelte, waarin duidelijk de drie criteria herkenbaar zijn: éénvoudige communicatie en tegelijk mooi, en vooral eerlijk naar beide zijden – de kern van het oude verhaal klinkt verfrissend nieuw voor moderne mensen.*

En de EEUWIGE, zei:

'Het is niet goed

dat de mens overal alleen voor staat.

Ik zal iemand maken

die hem helpt zoals Ik hem help,

iemand die hem begroeten en begrenzen zal.'

Toen vormde de EEUWIGE uit aarde

alle in het wild levende dieren en alle vogels,

en bracht die bij de mens

om te zien welke namen

de mens ze zou geven.

De mens gaf namen

aan al het vee,

aan alle vogels

en alle wilde dieren,

maar hij vond geen helper

die hem helpt, zoals de EEUWIGE, mensen helpt.

Hij vond niemand die hem kon begroeten en begrenzen.

.....

Toen riep de mens:

'Eindelijk

een gelijke,

één zoals ik,

één van mijn eigen kracht,

één van mijn eigen zwakheid,

één die zal heten: "ander mens",

geschapen naar hetzelfde beeld.'